

den Landbokommission, som her foreslaas nedsat, vil blot i nogen Grad gaa i Sporet af den store Landbokommission, hvortil den ærede Ordfører i Dag sigtede, saa siger jeg, at her ligger Spiren til en overordentlig stor social Reform, der vil tjene ikke blot Landbruget til Gavn, men hele Landet. Det som nærmest ligger for ved dette Forslag efter den Forbindelse, hvori det er sat med en Række andre Love, er, at man gennem dette vil støtte Landbruget og skaffe Landbruget Arbejdskraft. Det repræsenterer altsaa den ene af de to store Klager, Landbruget i en Række af Aar er fremkommet med. Den ene af disse Klager lyder paa Mangel paa Kapital eller for dyr Kapital, og den anden lyder paa, at man har for lille Arbejdskraft eller, hvor den maatte være tilstrækkelig i Kvantitet, at den er for simpel, „for løs“, som den ærede Ordfører sagde, og vi have hørt mange andre Betegnelser af Arbejdskraften for Djeblippet paa Landet. Det er disse to Klager, som ere førte i mange Aar, og det Forslag, som her ligger for, søger jo at imødekomme den anden af disse Klager, nemlig den der angaar Tilvejebringelsen af billigere og bedre Arbejdskraft. Man maa nemlig vel være opmærksom paa at samtidigt med at der klages — og med Rette — fra Arbejdernes Side over for tarvelige Billaar, og at man navnlig paa Landet har for tarvelige Billaar, gaa Landbrugets Fordringer i modsat Retning. Landbrugerne sige, at de under de nuværende Konjunkturer ikke kunne betale saa dyr en Arbejdskraft, som der tilbydes sig, og naar de skulle betale den saa dyrt, som det er nødvendigt for at faa den fornødne Arbejdskraft og tillige dygtig Arbejdskraft, saa kunne de ikke overkomme det. Det er altsaa to Fordringer, som staa Stik imod hinanden, paa den ene Side ønsker Landbruget Afgang til bedre og billigere Arbejdskraft, og paa den anden Side staa den ikke mindre berettigede Fordring fra Arbejdernes Side, at der maa blive givet dem Afgang til bedre Livsvilkaar end de usle, som de nu have. — Det synes altsaa at være en uløselig Opgave, som her er stillet. Jeg skal indrømme, at hvis det skal overlades til den fri Bevægelse, som det ærede Medlem fra Middelfart (Vohmann) tog Ordret for i Dag, saa tror jeg heller ikke, Spørgsmaalet bliver løst. Jeg tror, at den dobbelte Opgave, som er stillet, den fra Landbrugets Side og den fra Landarbejdernes Side, kun kan løses ved, at Staten i væsentlig Grad faar Haand i Gank med denne Sag. Den løses ikke paa den — jeg kunde næsten sige — parodiske Maade, hvor-

paa man i de senere Aar har vistet over for Landarbejderne. Jeg undrer mig over, at den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Clausen) kunde have Sindsro nok til at grave sine Havelodder op. Jeg skal naturligvis ikke paany komme ind paa Drøftelse af denne Sag om Havelodder, jeg deltog i sin Tid deri og forundrede mig den Gang og forundrer mig nu i høj Grad over, at nogen for Alvor vil komme med et saadant Forslag og præsentere det som Hjælp enten for Landbruget eller for Landarbejderne. Jeg skal ikke nu gaa i Rette med Forslagsstillerne, fordi de i de 3 Aar, der ere forløbne siden den Tid have ladet den Sag ligge, det vidner om, at de Herrer selv have indset, at det var ikke noget at komme med, jeg tror heller ikke, at man kommer langt ad en anden Vej, som gentagende er foreslaaet her i Tinget, nemlig at ty til Præstegaardene. Ganske vist er jeg enig i, at det var heldigt i de fleste Tilfælde, om Præstegaardsjorderne bleve skilte ud fra Præsteembederne, og jeg tvivler ikke om, at der paa fine Steder gennem Præstegaardsjorden kunde staves noget Jord netop til det Formaal, her er Tale om; men jeg tror ikke, at man gennem Præstegaardsjorderne vil ramme den almindelige Trang, der er fra Landbrugets og Landarbejdernes Side til at faa Jord. Det kan og bør ikke være Opgaven at danne ny Kolonier af dem, som vi have kendt i den senere Tid, i den sidste Menneftalder, at der omkring store Gaarde og forfællige Anlæg staves Kolonier. Det, som bør være Opgaven fra Landarbejdernes Side er at faa Jord, hvor der er Trang til gode og smaa Hjem og til Arbejdskraft; men det er en ren Tilfældighed, om netop Præstegaardens Velggenhed vil kunne imødekomme disse Krav. Jeg indrømmer, at der kan være Steder, hvor man ved Hjælp af Præstegaarden kan løse Opgaven; men jeg fremhæver, at det vil være tilfældigt, hvor det kan finde Sted. Vi maa altsaa skaffe Jord saa at sige overalt, hvor der er denne Trang til Stede baade fra Landbrugets og fra Landarbejdernes Side. Det, der forlanges fra Landbrugets Side, er, at der paa visse Tider af Aaret er en større Arbejdskraft til Røde, end Landbruget kan lysjællætte til enhver Tid. For en Menneftalder siden vare Landbrugene i sig selv og over for Arbejderne af en hel anden Natur, end Tilfældet nu er. Man kan vel udtrykke det saaledes, at Landbruget havde tidligere nærmest en ekstensiv Karakter og lagde an paa, hvad Arbejdet angaar, at fordele det, saa vidt muligt, hele Aaret rundt, saaledes var det ogsaa i mit Barndom navnlig de mindre